

מכבי בקרקוב 1909-1929

תרגום מפולנית: רינה נזר

(בתמונה: פרידריק ס. פרוינד יו"ר מועדון הספורט היהודי "מכבי" בקרקוב).

הננו מביאים לפניכם דיווח מפורט על פעילותו בת עשרים השנים של מועדון הספורט היהודי הגדול והוותיק ביותר בפולין. אנו עושים זאת תוך הרגשת חובה להציג לפני הציבור היהודי כולו, וכן לפני הרשויות הממשלתיות, הצבאיות והאוטונומיות (המקומיות) את המאזן של פעולתנו החינוכית ואת תוצאותיה. מדווחים של הענפים השונים עולה כי היעד שמועדון הספורט מכבי שאף אליו – לחנך נוער יהודי בריא ואזרחים בריאים למען מדינת פולין – הושג במלואו, על אף הקשיים העצומים שעמדו לפניו.

הפעילות הספורטיבית התנהלה בתחומים שונים כגון: אגרוף, אטלטיקה כבדה, משחקי ספורט, רכיבה על סוסים, הוקי קרח, רכיבה על אופניים, אטלטיקה קלה, גלישה על הקרח, סקי, כדורגל, כדור מים, פינג-פונג, שחייה, ירי מטווח למטרה, סייף, שייט והיאבקות. נוסף על כך הוקמו חוגי מוסיקה, שחמט וחוגי טיולים בקריניצה ובזקופאנה. בכל החוגים הנ"ל משתתפים באורח פעיל כאלפיים בני אדם לאחר אימונים רצופים הגענו לתוצאות מכובדות: קבוצת כדור מים, לדוגמא זכתה לתואר הנכבד של אלופת פולין.

סיסמתנו "ספורט להמוני היהודים" מבוססת לא רק מבחינה בריאותית, אלא גם מבחינה כלכלית. יש צורך לחולל שינוי שיהווה ביטוי לחשיבותה של פעילות המועדון ולהכרה בו במבנה החברתי בתחום הכלכלי.

ההכרה (החיובית) בעבודתנו ובהישגיה באה לידי ביטוי בהענקת דיפלומה של כבוד למועדון מטעם האיגוד של הספורט ומטעם הועד האולימפי הפולני לרגל 10 שנות קיומו של מועדוננו בפולין העצמאית. הדיפלומה הוענקה על התרומה לפיתוחו של הספורט בפולין.

בהזדמנות זאת של מסירת הדוח אנחנו מביעים את תודתנו העמוקה לרשויות הממשלתיות, הצבאיות, העירוניות ולרשויות הספורט לידידינו ולציבור היהודי כולו על התמיכה שזכינו לה עד כה ומבקשים להמשיך בה כדי שנוכל להגיע אל היעד המיוחל – חינוך של יהודי בריא ואזר מועיל למדינת פולין.

היובל של קבוצת מכבי בקרקוב

לפני שני עשורים, כאשר באזורנו החלה לצמוח תנועת התחייה היהודית נוכחו לדעת שהתחייה הלאומית תהיה משמעותית יותר אם תתחולל גם מבחינה פיסית ברוח הפתגם הלטיני: "נפש בריאה בגוף בריא". מנהיגי העם היהודי הבינו מייד שלגבינו היהודים, יש לספורט חשיבות וערך רב יותר מאשר לעמים אחרים העוסקים ברובם בחקלאות. המבנה הפיסי שלהם טוב מזה של היהודים, החיים בערים בלבד ונאלצים לרגל עיסוקיהם, לחיות בסמטאות הצרות. מספר היהודים העובדים בחקלאות הוא זעום בארצות הגולה. תפקיד נוסף מיוחד לספורט היהודי הוא להביא את הילדים היהודים מתוך ה"חדר" וה"ישיבה" ומן הריכוזים שבהם מחלת השחפת עושה שמות, ללמדם תרגילי התעמלות ולהפיץ בין השכבות הדתיות הרחבות את חשיבותם לזקיפת הקומה ולשיפור מבנה הגוף כדי להשיב להם את הגמישות הטבעית.

לכן, השיקום הפיסי הינו המסר העיקרי של הספורט היהודי, ומשלים היטב את רעיון התחייה הלאומית. מבחינה זאת, קיים הבדל רב בין ספורט של יהודים לבין זה של עמים אחרים. אנחנו נאלצים לשפר את המבנה הפיסי של היהודים ולפעמים אף לבנותו מחדש, בשעה שעמים אחרים נהנים מן המותרות של השגת שיאים ואלופיות. אסור לנו להשקיע עמל וכספים אך ורק למען אליפות מסוימת. אין לנו אפשרות להקים קבוצות מקצועיות שאינן מביאות תועלת חברתית ממשית ונועדו להופעות ראוותניות בלבד. עלינו לרכז את מאמצינו בעיקר להפצת הספורט היהודי בשכבות רחבות ככל האפשר של העם היהודי. שאיפתנו להגיע להמוני אנשים מתאמנים ומתרגלים. מטרה זו תושג כשנצליח להתגבר על האדישות ועל העוינות לגבי הספורט היהודי השוררות בקרב הציבור היהודי שיבין שהספורט הוא רק לטובתו.

אלה הן המשימות שלמענן הוקם בשנת 1909 מועדון הספורט היהודי "מכבי" בקרקוב, דרכו הייתה קשה מאוד. דרכם של אחד עשר הראשונים של מכבי, אביהן של כל הקבוצות היהודיות בפולין, לא הייתה סוגה בשושנים. נלעגת בעיני הציבור היהודי נאלצה להתמודד עם הקבוצות הפולניות החזקות ממנה, ללא כל עזרה וסיוע. על אף חוסר ההצלחה בראשית הדרך צעד "מכבי" בהתמדה קדימה.

לאחר ההפסקה בפעילות "מכבי" שחלה עם פרוץ מלחמת העולם, מתחדשת פעילותו בקצב מהיר. התמיכה מצד הציבור היהודי מורגשת במידה ניכרת. מקימים מגרש משלהם ומוקמים ענפי ספורט חדשים: אטלטיקה קלה, שחייה ורכיבה על אופניים. בשנים 1919–1922 "מכבי" היתה הקבוצה החזקה ביותר בפולין, וזכתה ליחס של כבוד לספורט היהודי בפולין. מועדי הספורט היהודי בפולין הולכים ורבים ו"מכבי" במקום הראשון. במיוחד חזקה קבוצת הכדורגל של "מכבי" וכובשים את המקום השני בליגה א' בקרקוב לאחר "קרקוביה" ולפני "ויסלה".

במקצת בגלל אשמתה של קבוצת "מכבי" עצמה, ובמקצת בשל התכסיסים האנטישמיים מצד קובעי המדיניות היושבים סביב שולחנות מכוסים בבד ירוק – הורדה קבוצת "מכבי" לליגה ב'. אולם המעשים האנטישמיים הללו עשו להם דווקא שירות טוב, בכך שמנעו מ"מכבי" כניסה למקצוענות, והחזירו אותה לספורט עממי להמונים. למרות הירידה לליגה ב' לא נשברה קבוצת "מכבי" כפי שקרה למועדונים אחרים במצב דומה, אלא היא זקפה ראש, חזרה לליגה א' ובתחרויות נגד קבוצות הליגה המובחרות, ניצחה למשל "לגיה" ו"גרברניה".

בענפים של אתלטיקה קלה, שחייה, הוקי, גלישה על הקרח ועוד, מגיעים לפעילות מוגברת וזוכים לתוצאות מכובדות. ענף השחייה מחזיק באליפות פולין בכדור מים. ענף האתלטיקה הקלה מונה בשורותיו מספר אלופים ואלופות של פולין ואילו ברכיבה על אופניים הגיע "מכבי" לאליפות של המחוז. חבר בענף השחמט – מנדל חביניק, היה נציגה של פולין באולימפיאדה.

הנציגות הפולנית של ב"וואטר-פולו" כללה ¼ משחקניה חברי "מכבי". כמעט כל שחקני הקבוצה הראשית של הכדורגל השתתפו בנציגות של קרקוב. היתה זו תוצאה של פעילות "מכבי" בשכבות נרחבות של הציבור. בהיותה מודעת לתפקידה קשרה "מכבי" קשר עם מוסדות הציבור השונים ועם ארגוני חינוך ופעלה וטיפלה באימונם הפיסי של חבריהם. אגודת הנוער, הבורסות, בתי יתומים, הגימנסיה העברית ובתי הספר של "מזרחי" – כולם מתאמנים במגרשה של "מכבי". חשיבותה ומעמדה של "מכבי" אינם מותנים במקום שהיא תופסת בטבלת האלופות, מה שקובע הוא פעילותה בקרב הציבור ההולכת ומתפתחת. לכן קורים גם פרדוקסים כשלמרות הירידה ברשום בלוח, הולכת "מכבי" ומתפתחת ומספר המתאמנים בשורותיה גדל, לא רק בענף הכדורגל אלא גם בהיקף פעילותה הכללית למען החינוך הגופני. כל יהודי ישר יגיע ודאי למסקנה ש"מכבי" ראויה לתמיכה של הציבור היהודי כולו על חלקה בתחיית עמנו.

מכבי בת עשרים

ב-21 ביולי 1909, על אחד מכרי הדשא של הגטו היהודי בקרקוב, על גדות ויסלה, לאור קרניה של השמש השוקעת, התכנסה חבורה קטנה של בני הנוער היהודי והחליטה להקים מועדון ספורט בשם מכבי (המקבת) שצבעו יהיה מכאן ואילך כחול-לבן. הקטע הנ"ל הובא מתוך הפרסום המודפס הראשון משנת 1911, המדווח על בעל היובל שלנו. במילים פשוטות אלה כלולה התוכנית כולה של הציבור היהודי והיוזמה של מנהיגי הספורט היהודי בפולין.

מן השטח שעל שפת ויסלה ומן האזור שלרגלי הסלעים יצאו החלוצים הראשונים של התקומה הפיסית היהודית של קרקוב אל "בלוניה" שהיו אז מחוץ לתחום ליהודים. הם ביקשו לחרוג מן המחנק של הגטו המעופש ולנשום אויר צח של סביבת וואוול, ליהנות מקרני השמש ומחירות הנעורים... ביקשו לשאוב כוח לקראת החיים החדשים של העם היהודי הקם לתחייה. בתחילה נתקלו ביחס של לגלוג מצד הסביבה היהודית ובמטר אבנים של השונאים לא יהודים, אך לאט ובהתמדה רכשו יחוס של כבוד מצד אויביהם והכרה מצד הציבור היהודי. רכשו שוויון זכויות בקרב תנועת הספורט הבין לאומית. כשנשאל בראיון בשנת 1909 ראש העיר יוליוש ליאו ז"ל שאלה קנטרנית מקצת "איזה מין שם הוא זה?" הוא השיב: "הגיבור של פולין הוא קושצ'ושקו, של צרפת-בונפארטה ושל היהודים-מכבי".

חלפו השנים של עבודה מפרכת ושל מעוף נלהב.

קמו גם קיני הספורט היהודי בערים נוספות על פי הדגם של מכבי, והיוו נקודות אחיזה לתחייה הפיסית של העם היהודי.

תוך השתאות רבה, אך גם מתוך כבוד ניהלו מנהיגי האגודה האוסטרית לכדורגל, האדונים ד"ר אלפס והוגו מייזל, יהודים מתבוללים, משא ומתן עם בא כוחם הרשמי של המועדונים היהודים בגליציה. משא ומתן זה התנהל לגבי הצעת ההתארגנות החופשית של סגנות יהודית. תוך התלהבות רבה נתקבלנו על ידי החברה היהודית של גימנסיה בר כוכבא בלודג', כאשר בשנת 1913 עלה בידינו לסיים בהצלחה תחרויות עם אגודות חזקות, לא יהודיות של "עיר הארובות". באותה העת התנהל ברוסיה משפט בייליס. עברנו אז בחשאי את משמר הגבולות, בעזרת היתרים לא חוקיים, ליומיים של אותן התחרויות שנסתיימו בהצלחה.

עם פרוץ המלחמה שטבחה את מיטב הנוער שלנו, זרמו מכל קצווי החזית גלויות צבאיות מאת חברי מכבי. וכך כותב חיים שפיגל ז"ל: "לאחר המתקפה מלאתי את חובתו של יהודי בעל תודעה לאומית. שהכובש המוסקבאי הוא הרי אויבנו המשותף. אנא, שלחו לי כרך של תולדות עם ישראל מאת גרץ כדי להקל עלי את ייסורי המלריה האלבנית."

במגרש שהוענק לנו בשנת 1919 התארגנו קבוצות יהודיות רבות. הודות להתלהבות הרבה ולמסירות של החברים הולך ורב שבחה של "מכבי". העשור הראשון מצטיין בסדרה של הצלחות של תכלת-לבן הסוללות את הדרך לכותרות ראשיות בעולם הספורט הפולני בענפיו השונים, גם בעיתוני הספורט.

פעילותה של מכבי מתרחבת וחודרת לעומק, הופכת למקובלת יותר ויותר בקרב המוני העם, גדל מספר המשתתפים באימונים, הולך ורב הקהל. מכבי זוכה לאהדתו של הרחוב היהודי, ליחס של כבוד מצד הרשויות ומצד הציבור והישגיה באים לידי ביטוי בחגיגות מפוארות בשנת 1924, הנערכות לרגל 15 שנות קיומה. מכאן ואילך פועלת מכבי בקרב המוני העם, גדל מספר ענפי הספורט ומספר העובדים שהיא מעסיקה. מכבי הופכת לארגון ענקי בעל מנגנון אירופי ומינהל מסובך. שיטות העבודה משתפרות ודורשות תמיכה ציבורית אוהדת וחמה כדי לממש את המשימות של תוכנית החינוך הגופני של הנוער היהודי.

כשמלאו 20 שנה להיווסדה הגיעה מכבי לשיא פעילותה ומנהיגיה יוזמים בדצמבר 1928 כינוס מרשים של ועידת כל חברות הספורט וההתעמלות היהודיות מרחבי פולין בקרקוב. בוועידה זו הוקמה מועצה יהודית לטיפוח החינוך הגופני במדינת פולין המייצגת את תנועת התקומה הפיסית היהודית כולה במדינה.

דורי פעילותו של מועדון מכבי:

ד"ר אדוארד שנקר, המזכיר הכללי של המועדון

כבר מתחילת הקמתו של המועדון נקבעו מסגרותיו הארגוניות. הסעיפים נקבעו בשיטתיות ואושרו על ידי הנהגת המועדון כבסיס לתקנון שלו ולמשטרו העתידי. אומנם מאז שנת 1909 חלו בו פעמיים שינויים פורמאליים, אך עד עצם היום הזה נותרו עקרונותיו של התקנון ללא כל שינוי. התקנון דאז לא נערך אמנם למען ארגון ענק של מכבי, כפי שהוא כעת, עם זאת לא היה כל צורך לשנותו כליל. נספחים שונים וחוקים ברוח הזמן משלימים ומתאימים אותו לצורכי הארגון המתפתח. התקנון של מועדון הספורט היהודי מכבי משקף את אופיו של הארגון כולו הבנוי על עקרונות דמוקרטיים מוחלטים, ללא כל אפליה מעמדית או מקצועית, ללא הבדלי גיל או אחרים ומושתת על שוויון זכויות וחובות בכל ענייני המועדון. בידי החברים זכות ההחלטה בכל.

האסיפה הכללית של החברים היא הגוף המוסמך העליון המכריע בכל ענייני המועדון, היא הבוחרת את ההנהגה, את ועדת הביקורת, את בית המשפט של החברים ומוסמכת לקבל דו"חות מן המתפטרים ממשרותיהם. ההחלטות מתקבלות על ידי רוב רגיל ורק במקרים חריגים נדרש רוב מוחלט. הרשויות המבצעות של האסיפה הכללית המכהנות במשך השנה הן ההנהגה, ועדת הביקורת, בית המשפט של החברים. ההנהגה שבראשה עומד נשיא המועדון מורכבת מחברי הנשיאות, משלושה סגני הנשיא, ממזכיר ומגזבר, שמונה חברי ההנהגה שמונו לתפקידים מסוימים מטעם ההנהגה באחת הישיבות וכן מראשי אותם ענפים שהנם פעילים.

הנשיאות של המועדון היא על פי בחירה אישית לתפקידים מוגדרים של חברי ההנהגה. ובחרת אותה האסיפה הכללית. כיום יש בהנהגה למעלה משלושים חברים, מספר שהוא גדול למדי, אך היא מייצגת את כל הזרמים וההשקפות של חברי המועדון ומונעת למשך שנה תמימה את כינוסה של האסיפה הכללית וגם אינה מאפשרת מפלגתיות ופוליטיזציה של המועדון. להלן פרטי פרטים של חלוקת העבודה הפנימית. (פרטים אלה לא תורגמו).

הפעילות למען המשך התפתחות של המועדון ולמימוש הרעיון היפה שלמענו הוקם מקורה במסירות חבריו ובנכונותם לעבוד יחד ברוח טובה.

לציון מיוחד על פעילותם המעולה בתחום הארגון ובתחום רוב ענפי המועדון, במשך עשרים שנות קיומו, זכו: הנשיאים ד"ר הנריך לזר, דירקור פרידריך פרוינד, ד"ר וולף מרגוליס. סגני הנשיא יעקב ביליג, מ. שנברג וד"ר קורנגולד, המזכירים: ד"ר אימר גליק וילהלם, ד"ר ק. אושייק, ד"ר שנקר. הגזברים: ד"ר הנריק קליינהנדלר, י. טיסלוביץ, ד"ר הולנדר. כמנהל המשך-ב. הלפרן, ראשי הענפים: מולקנר, ד"ר זילברברג, שמואל ז'ברקו, אלכסנדר חוצ'נר, רומן סאס, וילהלם פרלמוטר, ד"ר בקמן, הנריק אפסל ורומן גהורסם.

על הכספים של מכבי

ד"ר אדמונד שנקר

אופיו הציבורי- לא פילנתרופי- של המועדון עשרים שנות פעילות הן פרק זמן גדול למדיי לבחינת ניסיונו של מוסד כלשהו, לקביעת הקו למשך התפתחותו ולבדיקת תוצאות אותה פעילות. בדומה לרוב מוסדות ציבוריים כן גם במועדון ספורט מכבי יש לענייני הכספים תפקיד ראשון במעלה. רוב ישיבות ההנהלה מוקדשות דווקא לבעיות כספיות. בעיותיו של מועדון הספורט בעל אופי ציבורי- מסובכות אף יותר. לא מדובר כאן על התקציב ועל החלוקה לסעיפים למוסד בכללותו- כאן הפתרון הוא קל.

מדובר על הצרכים האישיים של חברי המועדון המתאמנים בענפים מסוימים הזקוקים למכשירים מיוחדים לצרכיהם: יש הוצאות לדברים המשותפים למועדון כולו כגון מגרש ספורט, סירות, כדורים, רשתות ועוד ויש הוצאות אישיות של חברי המועדון לצרכים מיוחדים כגון תלבושות, מחבטים, מגלשי סקי ועוד. בנושאים אלה יש לנהוג על פי חלוקה מדויקת של הוצאות.

הגענו אפוא לחלוקה לשלושה סוגים של הוצאות. הסוג הראשון הוא הוצאות מנהליות: תחזוקת המגרשים והמלאי במצב תקין, תשלומי המיסים לאגודות שהמועדון כפוף, ושמשפקים מדריכים ומאמנים. לסוג זה שייכים גם גירעונות של מופעים מטעם ענפי ספורט שונים מסיבות צפויות או בלתי צפויות. לסוג ההוצאות השני שייכות השקעות להקמת מתקני ספורט חדשים ועוד. הסוג השלישי הוא השקעות אישיות למתאמנים בענפים מיוחדים שאינם עדיין מקובלים ואינם זוכים לתמיכה בציבור. הוצאות אלה גדלות והולכות עם גידול מספר המתאמנים ומהוות נטל למועדון המעוניין להפיץ ספורט להמוני העם.

לכיסוי ההוצאות הללו עומדים לרשות המועדון דמי חבר הקבועים, ההכנסות מן המופעים ותרומות. אשר לדמי חבר, שהנם סעיף הכנסות סדיר בתקציב, עם זאת הרי זה תשלום רשות ולא חובה ורמתו אינה קבועה ותלויה בנכונותם של החברים לשלם בזמן. אשר למקור ההכנסות השני המופעים: הכנסה זאת אינה מובטחת ותלויה בסוג המופע ובערכו. רוב המופעים נערכים תחת כיפת השמיים ותלויים במזג האוויר לכן לרוב מסתיימים בגרעון. הסוג השלישי- תרומות וכספי תמיכה. התרומות באות מחברים, ומאוהדי המועדון באורח חד פעמי, למטרה המבוקשת על ידי התורם. אף כי הסכומים הללו הנם לעיתים גדולים אין בהם די להשקעות. כספי תמיכה מממשלתית או עירונית לא נתקבלו כלל עד כה.

אם נסכם את כל הנאמר לגבי המימון של המועדון נבין בבירור שהוא לא נועד לכיסוי גירעונות או לחוסר בתקציב השוטף, אלא להשקעות קבועות, ולמתקנים חדשים המשרתים את עיקר מטרותיו של מועדון מכבי. עריכת התקציב דורשת אפוא שיקול דעת וחיסכון רב בעבודה המנהלית. במיוחד יש לחסל את ההוצאות האישיות המיוחדות כי תקציב המועדון לא יוכל לכסותן. חברים המעוניינים בסידורים מיוחדים חייבים לשאת בהוצאותיהם. מימון ציבורי להוצאות מסוג אינדיבידואלי אינו נהוג בארצות מערביות וכך יש לנהוג גם בפולין. עם זאת חייבות הרשויות הממשלתיות והעירוניות למצוא אמצעים ראויים לתמיכה במועדוני היהודים ולראות בכך את חובתן.

כדורגל

ענף זה נוסד בשנת 1909 מיד עם הקמתו של מועדון מכבי בטרם נוסדו בו ענפים אחרים. זמן רב, כמעט עד שנת 1920 הייתה זאת פעילותו הספורטיבית היחידה של המועדון וזיהו אותו כמייצג כדורגל בלבד.

מועדון מכבי הוקם במקביל לראשית התפתחותה של תנועת התחייה של העם היהודי והסיסמאות נפש בריאה בגוף בריא כמו גם האמירה של נורדאו על "יהדות בעל שרירים" השפיעו על הקמת מכבי. מייסדי מכבי ראו בשיקום גופני של יהודים תנאי בלעדי לתחייה הלאומית. הספורט שהחל לזכות לאט לאט להכרה ולהבנה הנו האמצעי להשגת יעדו של מכבי.

מכיוון שספורט נועד במיוחד לתושבי ערים, שבהן חיים רוב היהודים, הרי הוא גורם ראשון במעלה לשיפור מצבו הגופני הירוד של העם היהודי. יש להפיץ את הספורט בקרב המוני העם. כדורגל נחשב לענף העממי המתאים ביותר למטרה זו. כדורגל היה באותה העת מקובל ברוב הקבוצות הפולניות ונחשב ליעיל ביותר לבריאות.

לפי דוגמתה של מכבי קמו עוד קבוצות ספורט בערי פולין ותרמו תרומה ניכרת להתפתחותה של התחייה הלאומית. תכלת לבן של תלבושת מכבי היה לסמל המאבק על הכרת הזכויות השוות ליהודים בספורט וגם להכרה בקרב הציבור היהודי עצמו.

הדבקות במטרה נתנה כוח למכבי לגבור על הקשיים הרבים בראשית דרכה. הניצחונות הראשונים הוכשים עוד ועוד אוהדים ותומכים בקרב הציבור היהודי. העבודה המתמדת מביאה לבסוף לתוצאות והמועדון מתפתח והולך. מקרקוב נשלחות קבוצות לערי השדה כדי להקים נקודות חדשות. אולם פריחה זאת נפסקת עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. רק לאחר המלחמה, בשנת 1919 מחדשת מכבי את פעילותה ומסתפקת רק בענף הכדורגל.

בימים שלאחר המלחמה נוחה יותר האווירה להתפתחות הספורט היהודי משתי סיבות:

- א) מתחזקת והולכת תודעה הלאומית בציבור.
- ב) פולחן הכוח הפיסי חודר עמוק לשורות אוהדי הספורט.

שנות 1919-1923 הן השנים של הצלחות רבות ביותר וקבוצת מכבי נחשבת לנציגת הלאומיות היהודית. כל ניצחון שלה הוא צעד קדימה בשיקום הפיסי וכל כישלון לנסיגה. לכן הופכת קבוצת מכבי למטרת התקפות מצד אגודות הספורט, גם מעל דפי העיתונים וכולם משתדלים להזיק לה. למרות זאת מתפתח הענף ביתר שאת וזוכה להצלחות גם בפולין וגם בחו"ל. למרות גישתם העוינת של שופטי המשחקים מנצחת מכבי קבוצות אירופאיות חזקות ממנה, ומגיעה למקום שני בליגה א' בקרקוב. השנה 1923 היא שנת שיא התפתחותו של כדורגל בפולין בכלל ושל התפתחות ענף זה במכבי בפרט. אולם אחר כך יורדת ופוחתת ההתעניינות בכדורגל. גוברת והולכת ההתעניינות בענפי ספורט נוספים כגון אתלטיקה קלה, שחייה ועוד. מועדון מכבי המודע למטרותיו, מפתח את הענפים הללו אף הוא, אולם ענף הכדורגל שלו שומר עדיין על מקומו הראשי, מבחינת כמות המתאמנים בו. קבוצת מכבי זוכה לתואר של אלופת מועדוני הספורט היהודים בפולין לשנת 1929. הנהגת הענף מקימה קבוצות של בני נוער כדי להגדיל עוד ועוד את מספר המתאמנים ומצליחה אף למשוך תלמידי חדר וישיבה לאימונים תחת הדרכה מקצועית. המטרה היא ספורט למען בריאותו של העם ולא הישגים ופרסום ולכן כדורגל הינו אמצעי יעיל למטרה זו.

האתלטיקה הקלה

רומן גהורסם, מנהל ענף האתלטיקה הקלה

היחס החיובי לספורט, שבשנים שלאחר המלחמה היה לנחלת רבים, החל להתגבש ולקבל דפוסים מסודרים. מי שחשבו כי הכדורגל לענף ספור הבלעדי החלו למתוח ביקורת על המתרחש. בארצות אחרות הצליחו גם תחרויות באתלטיקה קלה, בשחייה ובשייט למשוך קהל

רב אולם בפולין לא היה זה אפשרי. לספורט היהודי היסטוריה משלו. הוא צמח על קרקע של התעמלות ובמשך זמן רב הסתפק רק בפעילות זאת.

השנים שלאחר מלחמת העולם מביאות שינוי במגמה: הציבור התעייף מן הקרבות ומן השהייה בחפירות החשוכות והלחות, משתוקק לקרני השמש ולאוויר צח בחיק הטבע. הספורט היהודי שותף לזרם זה. עם הקם לתחייה דואג לבריאותם הפיסית של הדורות הבאים ורוצה להתקדם כמו שאר העמים. אולם כאן דרושה זהירות מרבית, לא פתרונות קיצוניים אלא מעבר הדרגתי אל האתלטיקה הקלה, ענף שגם הוא עשוי למשוך המוני מתאמנים בדומה לכדורגל.

מכבי בקרקוב הבינה מיד מה רבה חשיבותו של חינוך ספורטיבי רב תכליתי. הנהלת ענף האתלטיקה הקלה שברשותה מגרש משלה- עובדת כעת במרץ רב. החברים מתאמנים בקבוצות נפרדות של גברים ושל נשים, בקבוצות גיל שונות בהתאם להישגיהם הספורטיביים. הולך וגדל מספר המתאמנים ומספר הצופים. בשנת 1922 מוקם איגוד אתלטיקה קלה של מחוז קרקוב ומדי שנה מארגן תחרויותיו לאליפות המחוז. הענף זוכה לרוב תארי האליפות של קרקוב בתחום אותה "מלכת הספורט". המצטיינים במופעים הם אושיק ושפיגל בריצה לטווח בינוי, גולדפינגר, לאנגר ועוד בזריקת כידון, דיסק וכדור.

המתחרים חזרו עטורי ניצחון ממסלולי הריצה אל מגרשם הביתי. מכאן ואילך עבודתו הסדירה של הענף תוך שיתוף פעולה עם האיגוד ועם מועדונים אחרים. השנה שלאחר מכן אינה מביאה ניצחונות חדשים - קבוצות הנשים וקבוצות הגברים מסתפקים בתארים שהושגו עד כה. בשנה נוספת כשמתארגנות ע"י האיגוד לאתלטיקה תחרויות ריצה, שולחת הנהלת הענף עשרה מתחרים והם זוכים למקומות ראשונים מתוך כמה עשרות ספורטאים. האימונים הרבים ועבודתם היעילה של המנהלים והמדריכים מביאים בעקבותיהם פניות המוניות של מועמדים חדשים, ההנהגה משתדלת להיענות בחיוב ולקבלם. הענף זוכה למצטרפים חדשים רבים וכדי לעמוד במשימה רוכשת ההנהלה מכשירים נוספים ומדי ספורט למתאמנים. התוצאות כבר נראות באופק, הן טובות ובתחרות על אליפותה של פולין שנערכה בוורשה, מגיעות הנשים למקומות שני ושלישי וכן השיא הפולני בריצה ל-60 מטר. השנים הבאות הן שנות שגשוג לענף. מצטרפים אגודות של אקדמאים, של בתי יתומים, של בתי חינוך ועוד. הכמות העצומה של חברים מצריכה ארגון פנימי מחודש, חלוקה שונה והקמת מחלקות וקבוצות חדשות כגון: מתחילים, מתקדמים, סטודנטים, אקדמאים ועוד.

בתוך מספר כה רב של מתאמנים מתבלטים יחידים מוכשרים שתוך זמן קצר מגיעים לשיאים ולתוארי אליפות. כפי שקורה בדרך כלל יש בקבוצה כה גדולה, יחידים מוכשרים במיוחד ומצטיינים בהישגיהם ובכל שנה ושנה גדל מספרם.

התחרויות שבין קבוצות ספורט כלל יהודיות מציינות בכל פעם את המספר הגדול של נציגי האתלטיקה הקלה מבין המועדונים היהודיים. בשנים האחרונות חלה התקדמות מדהימה ברמת האתלטיקה הקלה בפולין הודות למיתקנים ולכלים חדישים והודות למאמנים מעולים שהובאו מחו"ל והעלו את רמת המצטיינים מעלה מעלה. לרשותה של מכבי לא עמדו כל אלה - לא מסלול ריצה משוכלל ולא האפשרות לנצל את הוראות המאמנים מחו"ל. מכבי לא הצליחה להגיע לרמה כה גבוהה אך המתחרות והמתחרים שלה זכו בכל זאת לאליפות בקפיצה למרחק ולריצה במסלול משוכות.

מתחילת היווסדו אין הענף מזניח את הפצת שמו ברבים, את התעמולה למען האתלטיקה הקלה בעירנו, מארגן מופעים בעלי אופי כלל-פולני ומזמין את מיטב הספורטאים למען הקהל ולמען המתחרים המקומיים.

בתחרויות הכלל יהודיות ההצלחה הגדולה ביותר של הענף היא בלי ספק הניצחון בתחרויות הכלל יהודיות שנערכו בשנת 1929 לרגל עשרים שנות קיומה של מכבי. מכבי הקרקובאית זכתה במקום הראשון וקיבלה את הגביע הנייד מטעם העיתון "נובי דזייניק" (היומן החדש) כפרס על היותה המועדון היהודי הטוב ביותר בפולין.

משחקי הספורט

רומן גהורסם

הענף של משחקי ספורט שקם לצדו של ענף האתלטיקה הקלה **תוארך בן שנתיים**. בתחילה הייתה זו רק קבוצת כדור יד של גברים אשר מיד החלה להשתתף בתחרויות של המחוז וזכתה בתואר סגן אלוף של מחוז קרקוב. אחריה נוסדו קבוצות של כדור עף, כדור רשת, וכדור סל לנשים ולגברים. ב-1929 זוכה קבוצת כדור יד בפעם נוספת בתואר סגן אלוף מחוזי. קבוצת הנשים לכדור עף מגיעה באותה שנה למקום שלישי בלבד. בכל זאת מתפתח ענף זה יפה ומגיע להישגים טובים.

השחייה

ד"ר יוסף הולנדר

לאחר שקבענו כי הספורט הנו הגורם החשוב להתפתחות גוף האדם הרי עלינו לציין כי השחייה, המביאה למגע ישיר עם הטבע היא האימון הטוב ביותר המוביל למטרה זו. השחייה הספורט הרב תכליתי מכל הענפים המחסן את האדם גם גופנית וגם נפשית. אדם הנוותר לבדו נאלץ לאמץ כל כוחו ולהתמיד כי רק במרצו ובשלוותו יוכל לנצח. השחייה היא הספורט במלואו והנה גם גורם חשוב לביטחוננו האישי. לכל היתרונות יש גם להוסיף את מחירו הנמוך של הענף שאינו דורש הוצאות למכשירים ולגבינו, המועדון היהודי יש לכך חשיבות לא מבוטלת. הרופא ד"ר זילברברג יזם וניהל ענף זה בשנת 1922 ומהימים הראשונים פנו אליו המוני בני נוער מכל רחבי העיר.

השנה הראשונה נסתיימה בתוצאה מרשימה של 120 שחינים חדשים, שיכלו כבר לשחות בכוחות עצמם וכל השנים שאחר כך ציינו גידול והרחבה נוספת בקרב הנוער היהודי. כיום נוכל להעריך שהתפתחות נפלאה של ענף זה הושגה הודות לפעילותו הבלתי נלאית מעל ומעבר של המנהל ד"ר זילברברג המוכשר והמסור.

בימי מחליפו, ד"ר אושיק חלו שינויים ארגוניים בענף והתחילו להתבלט כישרונות יחידים שיכלו מכאן ואילך להשתתף בתחרויות בין לאומיות. המתחרים מטעם מכבי זוכים לשורה של מקומות גבוהים ומיצגים בכבוד את דגל פולין. אולם העלייה המתמדת עלולה להיפסק אם לא תשיג מכבי תנאים השווים לאלה של מועדונים שבארצות חוץ. למשל בריכה מקורה לאימוני חורף (ימק"א סגרה אותה בפני היהודים) כדי למנוע מן הענף נסיגה בהישגיו. למרות פעילותו הנמרצת איננו יכולים, בשל כך להגיע לרמתם של מועדונים פולניים אחרים.

בספורט יש חשיבות רבה לניצחונות ולזכיות. הם האתגר והאמצעי היעיל ביותר לתעמולה ולהפצת שמו של הענף ברבים.

השייט

מר שרר, מנהל

לשייט חשיבות רבה לפיתוח הגוף ולחיזוק השרירים ולזקיפות עמוד השדרה. האימונים מתבצעים באוויר צח ומשפיעים יפה על הריאות ועל מחזור הדם. נוסף על כך השייט הנו גורם חינוכי חיובי המקנה משמעת, קבלת מרות ועבודת צוות מדויקת בכל תנועה ובכל פרט. נוסף על כך, גם מי שסיימו את סדרת האימונים מגיעים למצב של תנועות אוטומטיות בלי להטריד את המוח ובכך מביאים לרגיעה של עצבים ולהרפיה. אבל חייבים לציין שהיתרונות הללו מותנים באימון קפדני של התנועות המורכבות ללא מאמץ מוגבר על גבי הסירה.

יש להדגיש כי בשביל המתחילים השייט הוא ענף קשה במיוחד כי לא אחת מטעים אותם שייטים ותיקים שלא למדו די הצורך וסגנונם אינו תקין. לכן דרושה בהחלט התערבות של מורה או של שייט מנוסה. הענף של מכבי הוקם בשנת 1923 ומתפתח מדי שנה הודות לחברים ולאוהדים וציוודו גדל והולך. אבל התנאים בהם הוא פועל קשים מאוד. הסכנה לאחסון הסירות נמצאת במרחק רב ויש להעביר אליה את הסירות על כתפי השייטים ומשם על פני המים ובחזרה. היו חברים שנרתעו ולמרות חיבתם לשייט עזבו את הענף. הנהלת הענף החליטה לבנות סככה צפה ומשנת 1930 תחול הקלה בהעברת הסירות. מקווים שבכך יגדל מספר המצטרפים לענף קיצי חיובי זה.

האופניים

אלכסנדר חוצ'נר, מנהל ענף האופניים

במכבי הוקם הענף בשנת 1911 ובו מספר תורים ומקצוען אחד הוא המנהל של הענף דהיום: עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה וגם אחריה ניתק הקשר בין הענף של מכבי לבין הארגון הממשלתי של רוכבי האופניים השוכן בוורשה בגלל הסעיף הגזעני הארי שבתקנון. הודות למאמצים רבים של מנהל הענף, של תמיכה כספית מטעם השבועון לספורט הושגה פשרה והסעיף הנ"ל בוטל. הראשון שנתקבל לאיגוד בוורשה בשנת 1924 היה מכבי מקרקוב. מאז התפתח הענף וכיום יש בו כשמונים חברים בהם חמישה עשר מתחרים.

הזכייה הגדולה הייתה כשהושג מקום שני באליפות פולין בעיר פוזנאן. בתחרות בין המועדונים שנערכה בטשביניה זכה מכבי בתשעה פרסים מתוך חמישה עשר. במשך חמש השנים מאז הוקם הענף זכו המתחרים מטעם מכבי ב-40 פרסים. המרץ וההתלהבות שלהם הביאו להם מוניטין והם הוזמנו לתחרויות רבות ברחבי פולין. בשנת 1928 החליטה האסיפה הכללית של איגוד כל רוכבי האופניים למנות את מר חוצ'נר לקפטן של האיגוד זו הפעם השלישית ברציפות.

קעת מצבו של הענף הוא במלוא התפתחותו. הוקם ענף תיור לנוער ולתלמידים והוא מבטיח כי גם הדור הבא ימלא את שליחותו וישמור על כבוד הסמלים הלאומיים להבא.

הרכיבה על סוס

לשבחה של מכבי יש לומר שהוא המועדון היחיד בפולין שהקים ענף רכיבה עוד לפני עשר שנים. מטעם כלכלי מתפתח ענף זה בעיקר בחוג הצבא או בקרב בעלי אחוזות המבוססים כלכלית. לשכבה עממית רחבה לא הייתה גישה לספורט אצילי ובריאותי זה. רק באיטליה נפתחה מחלקה מיוחדת לספורט חשוב זה והרוכבים שלה הגיעו תוך זמן קצר למקומות ראשונים בתחרויות.

למרות הקושי הרב להפיץ את ענף הספורט הזה ברבים הגיעו אנשי מכבי להישגים לא מבוטלים. יש באורוותם 4-6 סוסים מתוחזקים היטב ולרשותם שני מדריכים, צבאי ואזרחי. מספר חבריה הוא 60. הענף נהנה מתמיכה מהצבא ועמד לרשותו מסלול של רכיבה. מתכננים הקמת אורות של מכבי ולהרחיב את הענף גם לפולו. בתוכנית גם ענף סקי ומקווים להתפתחות ניכרת נוספת.

התיור וו. בוטרטייג

ידוע לכולנו כמה חשובה לבריאות השהייה בהרים וקרני השמש ההררית לחוסן של בני הנעורים. אבל לא לכולם ניתנת האפשרות לשהות בהרים בימי החופשות. מועדון מכבי הקים אפוא ענף התיור שמטרתו לאפשר לשכבות רחבות ככל האפשר לטייל ולהינפש לפחות מספר ימים. כבר בשנת 1920 נעשה ניסיון ראשון לארגן טיול בהר בסביבה והוא עבר בהצלחה והשאיר רשמים עמוקים במשתתפים בו. אולם רק ב-1928 נוסד הענף לתיור אשר במשך שנתיים הספיק לארגן כ-40 טיולים שבכל טיול השתתפו כ-25 איש בממוצע.

הוקמו חניונים באתרי נופש המספקים מידע ומגישות עזרה לחוסים בהם. ביוזמת הענף הוחל בבניית חניון חדש שימש למקום מוצא לטיולים ויאכסן משתתפי מחנות קיץ או מחנות סקי.

מחנות קיץ לספורט ד"ר שנקר

בפולין לא היו מקובלים מחנות קיץ שמטרתם ספורט. מועדון מכבי בקרקוב יזם את הקמת הענף פעל לפי הדגם של מחנות כאלה בחו"ל מחד גיסא, ומאידך לפי מחנות שאורגנו מדי קיץ על ידי תנועות הנוער. שלא כמו במחנות של תנועות הנוער שמטרתן הייתה גיבוש חברתי ורעיוני, הודגש כאן במקום הראשון היעד הספורטיבי. סדר העבודה מתפתח בהדרגה על פי הצרכים. מספר המשתתפים גדל והולך, המחנה הראשון הוא בן שבועיים והמחנות הבאים נמשכים זמן כפול. החברים פעילים ועצמאיים בסדר יום ומנהל המחנה דואג לקביעת התקנון ולביצועו.

היום מתחיל בהתעמלות, ניקוי החדרים והמחנה ע"י תורנים, רחיצה, תפילה, ארוחת הבוקר. להלן מפורט סדר היום עד שעות הערב. בימי גשם נערכות הרצאות בנושאי המועדונים ובנושאי ספורט וההשתתפות בהן הנה חובה. יום יום ישנם שיעורי שירה בציבור וחזרות של שירי מקהלה. המחנות מסתיימים בהצלחה ומספר המדריכים והמשתתפים עולה בהתמדה.

ענף הגלישה וההוקי סמואל ז'ברקו

בשנת 1924 מוקם במכבי הענף של ספורט חורף בהנהלתו. משנתו הראשונה מתחילה פעילותו בארבע מחלקות נפרדות: גלישה על קרח, הוקי, סקי ומגלשות. הענף מארגן טיולים ופותח סדרת הרצאות בנושא סקי באתר הנופש זאקופנה.

במגרש הספורט של מכבי נסלל מסלול מיוחד לגלישה ששטחו כ-3,800 מ"ר. בשנים הראשונות התנהלו האימונים במגרש חכור והענף היה מעין עסק פרטי, רק בשנת 1928 הועבר לרשות ממשלתית. משנה לשנה גדל מספר המשתתפים ובשנת 1930 מגיע ל-30,000. המדריכים

מלמדים במשך כל העונה תמורת תשלום מועט. המתחרים בענף הגלישה וכבר ב-1925 זוכה המתחרה באליפות קרקוב.

מחלקת הוקי על קרח מארגנת מתחילתה מספר קבוצות. הראשונה היא קבוצת מכבי קרקוב ולפי דוגמתה קמות במועדונים אחרים בקרקוב קבוצות של הוקי על קרח.

ענף סקי

ד"ר קירשנבאום

כשהשדות מתכסים במעטה הלבן של שלג יוצאת קבוצת הסקי לפעולה. הסקי הגיע לפולין מארצות הצפון, שם לא היה רק ספורט אלא כורח המציאות. בתחילה לא מיהרו היהודים לקחת בו חלק, מועדון מכבי ארגן מחנה סקי בקובניץ למשך שבועיים ומאז החלו תוצאות טובות שפירסמו את הענף ברבים. המוני מועמדים פונים ומבקשים להתקבל. נערכים טיולים מפרכים שכל אחד חייב לעמוד בקושי בכוחות עצמו, אולם לא מזניחים גם את ההווי החברתי. העונה של 1929-1930 היא עונת ההתפתחות העצומה ומתחרי הענף זוכים לפרסים רבים. הענף זוכה לשבחים והבעיה הכאובה היחידה שלו היא העדר חניון משלו ויש לפתור אותה בהקדם.

ד"ר שנקר

נאמן למטרתו צעד מועדון מכבי קדימה וגם מחוץ לחומת קרקוב. לאחר 20 שנות פעילות הגיע המנהל למסקנה שיש להקים נקודות ספורטיביות באתרי תיור ובמרכזי ספורט חורף. החניונים בזאקופנה ובקרי ניצה פתוחים גם לנוער המקומי ופעילותם ערה מאוד.

ענף פינג פונג

הנריק אפסל

התפתחותו המפתיעה בפולין והפופולאריות של הענף הזה הביאה את הנהלת המועדון להקים את ענף הפינג פונג הנגיש והזול להמוני הנוער היהודי. נמשכו אליו גם בני נוער וגם מבוגרים שהיו עד כה רחוקים מכל פעילות ספורטיבית. תוך זמן קצר התברר שהבילוי בחברה נעימה ובעיסוק זה השפיעו לטובה והרחיקו את בני הנוער ממועדוני לילה, מבתי מרזח ומחברה מושחתת. הדגש הושם במיוחד על חינוך קטינים שנתגלו ביניהם כשרונות בולטים ומבטיחים. בתחרויות זוכה הענף להצלחות ומגיע לתואר סגן אלוף. מה שדרוש הוא הענקת אולם גדול שיאפשר להתאמן למספר קבוצות בו זמנית.